

Værfts-Magazinet

Nr. 3

September 2011

10. årgang

Fredriksvern Værfts Venner

Fredriksvern Verfts Venner

Innhold:

- Forsidebilde: Trond Bergan takker Jørn Holme for fredningen av Fredriksvern verft. Foto: Jahn H. Schipsted
- Side 2: Innholdsfortegnelse og FVV formålparagraf
- Side 3: Formanden har ordet og Redaksjonelt
- Side 4: Doktor Wilhelm Weldingh til minne
- Side 5: Da fred(ningen) kom til Fredriksvern verft
- Side 6–8: Fredningen av Fredriksvern verft ved Nina Eidem, Direktør for Nasjonale Festningsverk
- Side 9: Den Optiske telegraf/Men visste du att...
- Side 10 – 11: Fredning av kulturminne Fredriksvern Verft ved Riksantikvar Jørn Holme
- Side 12 – 13: Bilder fra verftet
- Side 14 – 15: Værfts-Magazinet besøker Kjøkkenet ved JKØ
- Side 16: «Spøkelsesverftet» – En gammel historie fra Stavern
- Side 17 – 19: Klipp fra arkivet
- Side 20: Karrikaturtegninger av befal
- Side 21: Kommandersersjantrommet Portrett nr. 7 Martin Mølster
- Side 22: Kriminalforfatter og politietterforsker Jørn Lier Horst
- Side 23: Annonse for Sparebank 1
- Bakside: Høstutstilling i Stavern Fredriksvern Verft

Våre hjemmesider finner du på www.fvv.stavern.no

Foreningen – info

Fredriksvern Verfts Venner er en ideell organisasjon som ble stiftet 31 januar 2002. Foreningen skal arbeide for å bevare og forskjøne Fredriksvern verft med Stavern fort og blokkhusene samt å formidle kunnskap om disse nasjonale kulturminners historiske og kulturelle betydning. Videre skal foreningen bidra til at Fredriksvern verft skal være en arena for kulturaktiviteter tilpasset bygningene og områdets historie og særpreg. Som et ledd i informasjonsarbeidet forestår foreningens medlemmer guiding på verftsområdet. Om sommeren er det faste omvisninger flere ganger ukentlig. I tillegg er det mulig å bestille guidede turer for grupper hele året. Henvendelser om dette kan gjøres til venneforeningen direkte, til Larvik turistkontor eller hotell Wassiloeff. Venneforeningen står også for driften av Galeimuseet i Galeiskur nr 16. Museet er åpent for publikum i sommerhalvåret, men kan åpnes for omvisning av grupper hele året. Foreningen utgir i tillegg et historisk magasin «Værftsmagazinet» som bringer artikler og bilder knyttet til verftets mangeårige historie som forsvarsanlegg. Medlemskap i foreningen er åpent for alle.

Værfts-Magazinet:

Ansvarlig redaktør:

Peter L. Nissen

P: 33 13 07 03

peterln@online.no

Leder redaksjonskomiteen:

Kjell R. Bugge

P: 33 11 66 18

M: 992 08 711

buggekjell@online.no

Redaksjonsmedarbeider:

Jahn H. Schipsted

P: 33 11 43 95

M: 411 26 513

jahn.schipsted@bluezone.no

Redaksjonsmedarbeider:

Svein Krogstad

M: 942 38 794

svekrogs@online.no

Redaksjonsmedarbeider

Rune Sørli

M: 900 19 145

ru-soerl@online.no

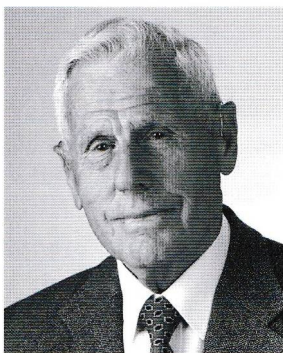
Redaksjonsmedarbeider:

Erling H. Halvorsen

M: 930 92 360

erling.hedly@c2i.net

Formanden har ordet

I vårt livs minnebok er det ofte kontrastene som sitter igjen, de lyse sidene, og de mørke, gleden, de gode dagene når ting går vår vei, som brått og plutselig avløses av sorgen, smerten, når noen er gått bort eller at vi rammes av en ulykke. I sommer opplevde vi dem begge. Glade dager i Stavern, 26. juni, der alt var med oss. Solen, rammen rundt det hele der nede på kronprinstomta, glade mennesker, smil og latter. En setting som

kunne gå rett inn i en reklamebrosjyre for Opplev Larvik. Det var dette vi hadde sett frem til. Nå var det bare å surfe videre, bake seg i sommersonne, og lagre næring for en lang vinter.

Og så, gikk solen plutselig ned den 22. juli, med bomben i regjeringkvartalet, og ugjerningen på Utøya. Så ufattelig at det nesten ikke var mulig å sette ord på. Da satte nasjonen ord på det, Kongen, Statsministeren, de 250 000 på Rådhusplassen med armen hevet, ikke med knyttet neve, men med en rose i hånden, kjærlighetens tegn. Hevn var ikke på agendaen. Ugjerningen skulle møtes med kjærlighet, med mer demokrati, mer åpenhet. Finere kunne det ikke håndteres. I sorgen er vi kommet løftet ut av det, som nasjon, og som enkeltmenneske. De små mulige glipp, skygger ikke for det inntrykk som ble stående igjen, at Norge, i tragedien og prøvelsen, ikke bare bestod prøven, men faktisk med sine holdninger satte en standard også for verdenssamfunnet for hvordan slike aksjoner kan håndteres, uten at terroristene blir vinnere.

Tragedien har tydeliggjort også at Norge ikke lenger er noen øy, der vi kan skjermes for ekstreme holdninger bare ved å lukke grenser. Terror kjenner ingen grenser. Terror oppstår der ekstreme holdninger næres, i de lukkede rom. Derfor er nasjonens svar på dette så riktig. Mer toleranse, mer demokrati, mer åpenhet. Måtte vi være like klare på det når hverdagen kommer.

I dette nummeret av Værfts-Magazinet er Riksantikvarens fredning av Fredriksvern Verft gitt hovedoppslaget. Denne historiske begivenhet fant sted utenfor Kommandantboligen 29. juni, i nærvær av Fylkesmannen, direktøren for Nasjonale Festningsverk, Nina Eidem, og en rekke andre dignitærer. I sin tale understreket Riksantikvaren at fredningsvedtaket ikke skulle innebære noen

slags museums status, men at bygningene og området skulle være levende, som i dag, der kunst kultur og kommersielle aktiviteter lever sammen med verneinteressene i beste forståelse. Nå kan dette sementeres, og føres videre på en slik måte at stedets egenart bevares og forsterkes. Det gir også hjemmel for å sette foten ned om vernetanken et sted der fremme skulle komme i klemme mellom brukerinteresser og kommersielle behov. Fredriksvern Verft med sin unike historie, sine gallerier og mange kulturinnslag er i dag, under Nasjonale Festningsverk, utviklet til å bli et opplevelsessenter for store og små. Direktøren for Nasjonale festningsverk, Nina Eidem, uttrykte sin tilfredshet med vedtaket slik. «Fredningen av det samlede kulturmiljøet i Stavern er en manifestasjon av at miljøet er av nasjonal verdi, og skal skjottes og brukes til beste for allmennheten i «evighetens perspektiv».

Stærkere og bedre kan det neppe sies.

Vi er nå i september, og høysesongen er over. La meg takke alle for innsatsen i perioden vi nå har lagt bak oss. Vi håper publikum som har besøkt oss i Museene, i Kommandantboligen, eller har vært deltager på noen av våre guidede turer, har fått lyst til å komme tilbake. I så fall er vi fornøyd.

Det er ikke alltid like lett i en hektisk sommer, med sol, sjø og ferieavvikling, å få kabalen til å gå opp. Jeg takker alle som har bidratt. Det er viktig at vi produserer kvalitet, fordi vår innsats er en del av de mange inntrykk publikum tar med seg etter en dag på Fredriksvern Verft. Og vi vil at det inntrykket skal være det beste.

Nå er det prosjekt, Kommandørsersjantrommet som skal ferdigstilles. Det meste er på plass, men noe detektivarbeide gjenstår. Med støtte fra våre sponsorer håper vi på ferdigstilling i løpet av våren.

Naper-modellen vokser også fram fra dag til dag, og vil, når den blir ferdig, bli et nytt og viktig bidrag til levendegjøring, og bedre forståelse av Verftets særpregede og spennende historie.

Og når vi er inne på historien. Vi har gjennom flere år, som et ledd i den kulturelle skolesekken, hatt besøk av samtlige 9. klasser i Larvik kommune, for å fortelle nettopp om denne historien, og hvordan Fredriksvern Verft har vært med på å prege utviklingen av bysamfunnet, kunst, kultur og miljø, gjennom mer enn 250 år. I år er dette kuttet ut, etter sigende av økonomiske grunner. Vi beklager det. Historie er viktig for å skape nettopp den identitet og nasjonsfølelse som kom så klart til syne 22. juli. Det er god ballast derfor, å ha den i sekken. Vi håper de er tilbake igjen neste år

Med vennlig hilsen
Peter L. Nissen

Redaksjonelt

Kjære leser!

Dette nummeret av Værfts-Magazinet er i stor grad viet 29. juni arrangementet på Fredriksvern verft. Denne dagen ble Verftet fredet i og med fredningsvedtaket fattet av Riksantikvaren, da ble bekjentgjort av Riksantikvar Jørn Holme på trappa til Kommandantboligen. Les med om dette på de etterfølgende sider.

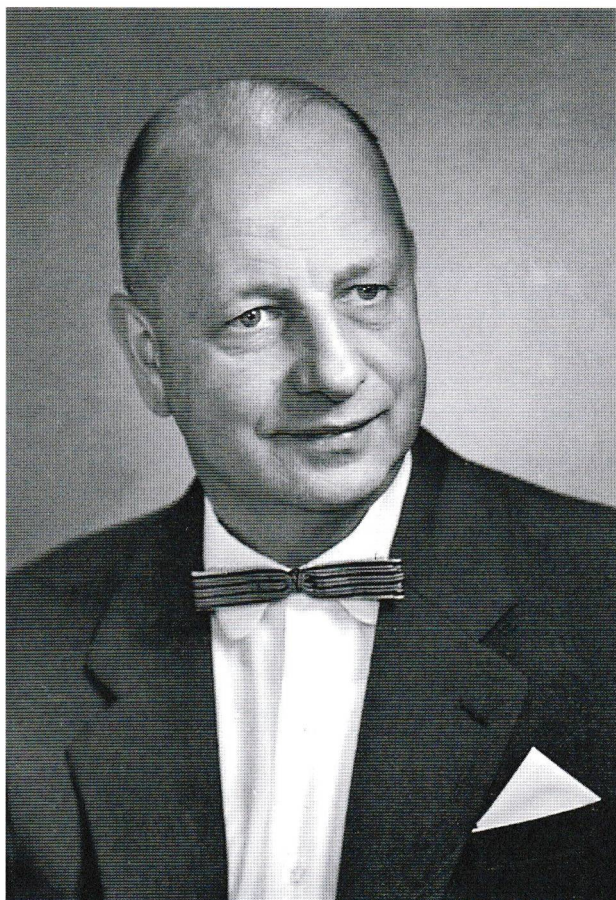
Så har vi besøkt kjøkkenet på Verftet, og det håper vi flere av våre lesere kan få anledning til. Hyggelig betjening som serverer utsøkt mat, er vel verdt et besøk.

Sommeren er over og nå starter høstsesongen med utstillinger og opptredener. Første uka i oktober er satt av til dette. Vi oppfordrer våre lesere til å legge veien innom alle de arrangementene som finner sted på i Stavern og inne på selve verftsområdet i denne perioden. Selv om sommeren var noe fuktig og kald, så kan høsten gi mange opplevelser som varmer.

Forhåpentligvis varmer også denne utgivelsen av vårt foreningsmagasin.

Med vennlig hilsen Værft-Magazinets' redaksjonskomité

Doktor Wilhelm Weldingh til minne

Etter et langt og innholdsrikt liv har signalet «lang tone gått for kaptein og garnisonslege Wilhelm Weldingh. Han døde 14. september, etter en lengre tids sykdom, nærmere 97 år gammel. Vi minnes ham i takknemlighet, ærbødighet og respekt.

Han kom til Stavern i 1943 som nyutdannet lege, og etablerte seg raskt som legen som alltid var der, for deg. Hans nasjonale sinnelag var også klart. Forholdsvís umiddelbart kom han med i distriktets Milorgavdeling, slik han hadde vært det også i Oslo. I et intervju som Hans Støvern har gjort for Værfts-magazinet 11. mars 2007, kommer han inn på en episode der han får en pasient fritatt fra Arbeidstjenesten ved å forurense hans pirque prøve med B-såpe. Den ble herlig positiv. Gutten ble fritatt, med takk fra tyskerne for at legen så resolutt hadde grepet

inn, og hindret en mulig tuberkoloseepidemi. Da Luftvernartilleriet etter krigen etablerte seg i leiren, ble Wilhelm Weldingh, allerede 1946 tilsatt som løytnant og garnisonslege. Han ble utnevnt til kaptein i 1954, og var i tjeneste som garnisonslege ved Fredriksvern Verft helt til 1984. For sin innsats ble han samme år tildelt Forsvarsmedaljen, og i 1988 mottok han H.M. Kongens fortjenestemedalje i sølv.

Doktor Weldingh var en lege av den gamle skole, alltid tilstede for sine pasienter, og med en utrolig arbeidskapasitet. I tillegg til sin tjeneste som garnisonslege hadde han sin private praksis, som eneste lege i Stavern og Brunlanes, samtidig som han også var lege ved Kysthospitalet. Umulig skulle man tro. Ikke for doktor Weldingh. Men så ble da kontortid også et tøyelig begrep. Likeså pensjonsalderen. Han beholdt sin praksis helt fram til 1996, da hans lege lisens løp ut. Han var da 82 år, hele tiden like dedikert i sin gjerning.

Også vennekretsen var stor. Der var han et selvfølgelig midtpunkt med sitt humør, og sin sans for ordet. Sin gode venn Herman Wildenveys dikt kunne han utenat, og han deklamerte dem gjerne, sammen med anekdoter og gode historier.

Også på andre områder kunne han overraske. Under en sammenkomst i leiren inviterte daværende kommandant, oberst Aronsen, til en uhyttelig skytekonkurransé. Våpenet var en AG-3, ombygget til kal. 22. Undertegnede, 10 år yngre, yrkesmilitær og jeger trodde på lett match, den gang ei. Wilhelm vant.

Vi hans venner i Forsvaret vil alltid minnes Wilhelm Weldingh som et helstøpt og varmt menneske, som gav av seg selv til andre, og inspirerte oss alle med sin humorfylte livsglede.

Otto Authen

Da fred(ningen) kom til Fredriksvern verft

Tekst: Kjell R. Bugge • Foto: Jahn Schipsted

29. januar 1750 er fødselsdagen for Fredriksvern verft. 29. juni 2011 ble ordene «Fred være med deg» uttalt av riksantikvar Jørn Holme da han avsluttet sin tale i fm fredningsseremonien på Fredriksvern verft på ettermiddagen denne dagen.

Holme sa at han har et spesielt forhold til Verftet. Ikke bare brukte han det til mange «hemmelige» møter i den tiden han var sjef for Politiets sikkerhetstjeneste. Han ble også gift her. Riktignok ikke inne på Verftet, men i Marinekirken like utenfor Verftets porter.

Et tyvetalls skuelystne var møtt opp utenfor Kommandantboligen for å få med seg denne unike begivenheten. Unik i den forstand at det er slett ikke hverdagskost at et helt Marineverft i Norge blir fredet. Sammen med Riksantikvaren, direktøren for Forsvarsbygg/Nasjonale Festningsverk Nina Eidem, fylkesmann Erling Lae, ordfører i Larvik Øyvind Riise Jenssen og regionaldirektøren for Statsbygg Gro Bratsberg, fikk vi oppleve en seremoni fylt med tradisjoner, taler og stil. Tidsriktig musikk framført av Nanset Blåseensemble satte oss i den riktige stemningen, og denne ble ikke noe mindre da en avdeling fra Tordenskiolds soldater i Stavern under ledelse av Viceadmiral Per Olav Hauge marsjerte opp foran Kommandantboligen ledsaget av tromme- og fløytespill. Direktøren for Nasjonale Festningsverk holdt en redegjørelse om Verftet. Denne, sammen med Riksantikvarens tale i fm fredningsprosessen, kan dere lese på de etterfølgende sidene. Fylkesmannen og ordføreren slapp også til ordet, og det hele ble sydd flott sammen av Festningsforvalter Trond Halvdan Bergan. Han var tydelig stolt over fredningsvedtaket og vet nok å forvalte dette på rett måte.

Hva betyr så dette fredningsvedtaket av en av landets historiske perler? Jo – med unntak av to nye brakkebygninger innenfor vollene er bygninger og området fredet. Det samme er Citadelløya og det tyske soldathjemmet i Skråvika. Alt i alt ca 500 mål på landsiden og ca det samme på sjøsiden. Dette kan ikke endres uten meget tungtveiende grunner – grunner som vi ikke kan se i dag. Så det er å anta at Verftet innenfor vollene vil se ut som det gjør i dag, langt inn i framtiden.

Fredningen av Fredriksvern verft skal sikre allmennhetens tilgang til stedet, men også samtidig bevare det. Forsvarsbygg som er eier og forvalter av Verftet har som mål at Verftet skal være åpent, tilgjengelig og attraktivt for de som besøker stedet.

Det er også en del av helheten, at en ny fredningsprosess vil bli igangsatt. Nå er det snakk om deler av de militære etablissementene som ligger utenfor vollene; tidligere militær bebyggelse som det gamle rådhuset, de røde og gule forlegningshusene og blokkhusene. Dette ligger noe fram i tid, så inntil videre får vi glede oss over at Riksantikvaren har fredet Fredriksvern verft. Selv side stiller Holme fredningen av Fredriksvern verft med fredningen av Røros.

Skal jeg få lov til å være litt kritisk til slutt? Jeg tar meg den frihet å mene at vi ikke skal bruke betegnelsen «Festningsverk» på Fredriksvern verft slik som direktøren for Forsvarsbygg/Nasjonale Festningsverk nesten konsekvent brukte i sin tale. Ei heller «Leiren» som er nokså vanlig blant staveringer. Med en så flott fredet plett som vi nå har innenfor vollene på Fredriksvern verft, bør Norges første Marineverft, blant oss som bor og sokner til denne unike plass, i dagligtale bruke ordet «Verftet».

Fra venstre:, T. Skjølberg, Ø. Riise Jensen og Arne Hill Jensen.

Varaordfører Knut Andvik.

Fredning av Fredriksvern verft

Tekst: Nina Eidem • Foto: John H. Schipsted

Direktøren for Forsvarsbygg/Nasjonale Festningsverk Nina Eidem ønsket riksantikvaren, fylkesmannen i Vestfold, ordfører i Larvik, Kulturdirektør i Vestfold, aktører og samarbeidspartnere på festningen og ikke minst alle festningsvenner velkommen til fredningen av Fredriksvern verft.

Dette er talen til Nina Eidem.

Det kommer vel ikke som noen stor overraskelse for noen av dere at Fredriksvern Verft er et unikt nasjonalt kulturminne som er et opplagt fredningsobjekt. Noen trodde sikkert at det allerede var gjort, men jeg skal overlate til RA å redegjøre for det.

Festningen representerer etableringen av den norske Marine og er med anlegg helt fra 1700-tallet

et unikt nasjonalt monument en arena for kultur og læring, åpen for allmennheten med kunst- og kulturarrangementer. I tillegg er festningen og et regionalt og lokalt kulturminne. I moderne tid har festningen utviklet seg til rekreasjonsområde for alle de som er så heldige å bo i nærheten, og alle de som strømmer til i sommersesongen.

Siden 2002 har Nasjonale Festningsverk, som er en del av Forsvarsbygg, hatt ansvaret for forvaltning og utvikling av festningen på oppdrag fra Forsvarsdepartementet som eier anlegget. Vi har som mål å skape nytt liv på historisk grunn, og ønsker å være en drivkraft i verdibevaring og utvikling av de nasjonale festningene. Som **forvalter** av slike kulturminner ønsker vi å formidle festningenes historiske betydning og verdi, sørge for at anleggene dokumenteres godt, og blir tatt vare på etter antikvariske prinsipper. I 2006 var det ferdig verneplan for denne festningen som har dannet grunnlaget for RA's arbeid med fredningen. I tillegg til å ta vare på, ønsker vi å legge til rette for økt tilgjengelighet for allmennheten og bruk av festningene til kulturelle formål, reiseliv og næringsutvikling. NFV leier ut anleggene, alle inntekter tilbakeføres til forvaltning og vedlikehold av festningene og kommer allmennheten til gode.

Gjennom kvalitet i formidling og utvikling skal festningene være spennende læringssteder og viktige bærere av nasjonal og lokal historie, og militær kulturarv.

Historisk oversikt:

Det var kong Frederik V som i 1750 besluttet at det skulle anlegges et orlogsverft i Stavern. Bakgrunnen var det spendte forholdet mellom Sverige og Danmark-Norge. Derfor var det behov for å etablere en fast flåte i Norge.

Stavern var allerede fra slutten av 1600-tallet brukt som flåtehavn og for å beskytte haven var det bygget et fort på en holme som siden er blitt hetende Citadelløya. Under den store nordiske krig på begynnelsen av 1700-tallet var Stavern operasjonsbase for en større flåtestyrke ledet av Tordenskiold. Hans bravader under denne krigen omfattet slaget i Dynekilen, som gjenskapes annenhver sommer.

Fredriksvern ble et sentrum for den maritime militære virksomheten i Norge, med en betydelig kompetanse på alle områder som hadde med fartøybygging, sjømannskap og operativ sjømilitær virksomhet å gjøre. Etter 1814 ble Fredriksvern hovedstasjon for den norske flåten. De norske sjøoffiserene ble utdannet ved Det Kgl. Norske Søcadetcorps (senere Sjøkrigsskolen) som ble etablert her i 1817. Marine-virksomheten opphørte i 1896, da den ble overført til Karljohansvern i Horten som også er i vår forvaltning.

Etter dette var etablissementet sommer-øvingsplass for Krigsskolen, hvor Kronprins Olav var kadett her fra 1921-24.

I 1934 overtok Luftvernregimentet, og det gamle verftet ble et senter for utdanning av luftvernartillerister. Denne oppgaven ble også videreført etter krigen, da integrert i Luftforsvarets skolesenter Stavern. I 2002 opphørte all militær aktivitet ved verftet.

Anlegget omfatter øyer inkl Citadelløya, i 1967 ble forvaltningen av fortet på øya overført til Statsbygg som har håndtert avtalen med Bilende kunstnere om å benytte kommandantboligen, Statsbygg har utført betydelige restaureringsarbeider opp gjennom årene, bl.a. gjenoppbygging av taket over tårnet i 1970-årene.

Profil:

Festningene er med andre ord gått fra å være funksjonelle steder for militær utøvelse for å kunne verne folket, – til å bli spennende arenaer for ny bruk som folk ønsker å verne. Ny bruk innebærer utvikling, og vi er opptatt av at det må skje på kulturminnets premisser. Alt vi gjør på festningen skal forsterke det særpreg og de kvaliteter som finnes der. På Fredriksvern har vi med bakgrunn i anleggets verdier og historie valgt profilen marinerft og kompetansebase som retningsgivende for drift og utvikling.

Samarbeid i verdighetens perspektiv:

Jeg sier ofte, fordi det er god grunn til det, at ingen får til noe alene på festningene. NFV samarbeider med Forsvaret, lokale og frivillige krefter og andre offentlige aktører for at samfunnet skal ha størst mulig glede av festningene. Vi tror på en inkluderende forvaltning og utvikling av festningene, og er helt avhengige av et bredt samarbeid og engasjement for å utvikle anleggene til attraktive arenaer.

Med mange samarbeidspartnere er det viktig at man er enige om retningslinjene for god bruk. Festningene er symboltunge arenaer som skal brukes i sivil sammenheng på en verdig måte. I NFV har vi arbeidet aktivt med å ramme inn hva dette egentlig innebærer. Vi har utarbeidet retningslinjer til eget bruk og som veiledere til aktørene på festningene. I våre interne retningslinjer har vi eksempelvis gitt som føringer at:

- Alle medarbeidere skal sette seg inn i, og forstå festningens historie.
- Vi skal respektere anleggenes egenart. Alt utviklings- og vedlikeholdsarbeid skal ta hensyn til vernebestemmelser og ha som mål å forsterke særpreg og kvaliteten.
- Anleggene skal oppleves tilfredsstillende vedlikeholdt, og vi skal drive en miljømessig forsvarlig forvaltning.
- Aktiviteter skal passe festningens profil. Det skal være en bevissthet om hvilke deler av festningene som skal brukes til hva. Vi skal utvise aktelse og respekt for de historiske hendelser som har funnet sted på festningene.
- Festningene er svært viktige lokale symboler så vi skal alltid være lydhøre for lokalsamfunnets meninger og innsigelser.

Oppsummert har vi definert verdighet som:

Åpne, velholdte anlegg, som med respekt for historien og anleggets kultur-minneverdi gir lokalsamfunn og brukere en opplevelse av kvalitet.

I Stavern har festningen alltid hatt en viktig betydning. Regionalt merker vi en økende interesse for festningen, både for det den representerer og for det potensial den kan ha i utviklingen av regionen.

Publikum oppdager også i økende grad stedet, og hvert år har vi hatt en gledelig publikumsøkning så langt med en topp i 2010 med ca 200.000 besøkende. Denne regionen er så heldig å ha et bortimot fullverdig kulturhistorisk miljø, med en autensitet som ikke kan kjøpes eller utvikles, – men som kan brukes, og gjerne enda mer. Vi ser frem til å samarbeide enda mer med myndigheter, reiseliv og enkelt aktører om å legge til rette for helårs virksomhet og gode opplevelsesprodukter som profilerer regionen.

Fredriksvern verft har en aktiv venneforening, og det er flott for alle festninger trenger venner. Som forvaltere er vi helt avhengig av det engasjement og den ressursinnsats som legges ned fra venneforeningen og den historiske kunnskapen de besitter. Venneforeningen er ikke minst medvirkende til å etablere et lokalt eierskap som er den beste garanti for at festningen brukes og dermed også bevares.

Vedlikehold:

Et viktig arbeid de siste årene har vært å kartlegge festningenes tilstand, og gjennom finansiering fra Forsvarsdepartementet har det vært utført vedlikeholdsarbeider for til sammen 340 mkr, på Fredriksvern sto det heldigvis ikke så dårlig til, men vi har foretatt brannsikring, utbedret bedding, murer og kanalbro, og vil fortsette med å ferdigstille krutthuset.

Utvikling:

Dagens fredning endrer ikke i praksis på de foringer som er lagt til grunn for forvaltning og utvikling. Ny bruk gir behov for å ta i bruk lokalene på andre måter. Justissektoren har i flere år nå opparbeidet en vellykket kurs og øvingsvirksomhet i

de nye delene av anlegget. Det gir liv i anlegget og ressurser til å holde det vedlike. Men fremdeles er en del av bygningene tomme og vi håper at ny bruk vil finne sin plass i de historiske bygningene. Det er et felles samfunns-ansvar vi alle har å bidra til at byggene og anlegget blir brukt, for det er også det beste vern. Det mangler ikke på planer, vi er i dialog med politihøyskolen om en utvidelse, vi samarbeider med brigg-prosjektet om et skoleskipprosjekt og får løpende henvendelser fra mange hold. I denne sammenheng vil vi rose RA for å ha en positiv holdning til å omforme og tilpasse lokalene til ny bruk.

Avslutning:

Gjennom sin mer enn 300-årige historie har altså Stavern fort og Fredriksvern verft vært **garnison** for alle forsvarsgrener, i tillegg til å huse kunstnere, skole-virksomhet og annen virksomhet. Fredning av det samlede kulturmiljø i Stavern er en tydelig manifestasjon av at miljøet er av nasjonal verdi og skal bevares, skjøttes og brukes til beste for allmennheten i «evighetens perspektiv.»

Det er derfor gledelig at fredningsaken nå er formelt gjennomført. Det helhetsperspektivet som er lagt til grunn vil gi en god forutsigbarhet for at Fredriksvern med omliggende kulturmiljø vil bli sikret for fremtiden. Det gode samarbeidet som er etablert mellom Forsvarsbygg og Riksantikvaren vil også sikre at fornuftige avveininger mellom verne- og brukshensyn fortsatt vil kunne gjøres etter gjennomført fredning. Vi oppfatter at Riksantikvaren i likhet med oss har som intensjon at kulturminnene skal brukes til beste for allmennheten, og Riksantikvar Jørn Holme har selv et varmt forhold til Fredriksvern, jeg vet at dette er en spesiell god dag for han, og vil med dette gi ordet til Riksantikvaren selv.

I forgrunnen ordfører Øivind Riise Jensen, Erling Lae og..... ..

Den Optiske Telegraf

Tekst: Finn Otterstad

Som representant for SIGNALENS VENNER representerte jeg foreningen ved den offisielle åpningen av Den Optiske Telegraf – Kaptein Ohlsens modell reist av Risør Historielag.

Seremonien fant sted lørdag 16. juli 2011 på stedet hvor et annet historisk monument er bevart, et kruttmagasin fra samme epoke.

Åpningen av Klaffetelegrafene ble gjort av Terje Norli, Telemuseet, ved heising av Dannebrog. Han holdt dessuten foredrag om tiden 1808 – 1814 og den betydning telegrafene hadde for varslingen og sambandet langs våre kyster under Napoleonkrigen.

Programmet var meget vel organisert og gjennomført med salutt, soldater i tidsriktige uniformer, musikk og sang – og ikke minst – profesjonelt ledet av Tom Hafredal (tidl. Rådmann i Bamble) som sammen med sin kone var utmerket vertskap for SIGNALENS gjest.

Vår redegjørelse «Den optiske telegraf» og kopi av siste bilde i ØP ble overlevert vertskapet. Hilsen med blomster ble overrakt med gratulasjon fra Venner av Gamle Stavern, Fredriksvern Verfts Venner og Stavern Rotary Klubb. Arrangementet som varte i 2 timer ble avsluttet

Men visste du at

Du vet sikkert at Telemarbataljonen i dag er en av Forsvarets spydspisser og blir hyppig brukt i internasjonale operasjoner.

Men visste du at forløperen til denne bataljonen var et regiment etablert ved Kongelig resolusjon av 19. desember 1788 under navnet Tellemarken og da med standkvarter på Fredriksvern?

Du vet sikkert at under den tyske okkupasjonen av Norge i 1940-45, var Verftet besatt av tyske tropper.

Men visste du at navnet som tyskerne brukte på Verftet var «Lager Brisen»?

Du vet sikkert at militær skoleaktivitet har vært hovedgeskjeften ved Fredriksvern verft siden 1945.

Men visste du at en av de første befalsskolene som ble etablert etter krigen var Luftvernartilleriets befalsskole (LVBS) og da 1. juli 1946?

Du vet sikkert at de tyske okkupasjonsmaktene bygget Soldathjemmet i Skråvika som et rekreasjonssted for kamptrette tyske tropper.

Men visste du at det samme soldathjemmet ble åpnet på Norges nasjonaldag, 17. mai i 1942?

Du vet sikkert at daværende kronprins Olav som kadett på Krigsskolen, tilbragte flere sommere på øvelse ved Fredriksvern verft og at han ved en anledning ble fotografert foran linden ved den gamle smia.

Men visste du at også Kong Harald, Dronning Sonja, Kronprins Haakon og prinsesse Martha Louise i senere tid er blitt fotograferte foran den samme linden?

Du vet sikkert at Fredriksvern kirke er Norges første Marinekirke.

Men visste du at det var viktigere å få innviet kirken på Kong Frederik V's fødselsdag 31. mars i 1756 enn å vente til kirken var helt ferdig?

Fredning av kulturminne Fredriksvern Verft

Tekst: Riksantikvaren • Foto: John H. Schipsted

Riksantikvar Jørn Holme.

Riksantikvaren har fastsatt den 29. juni 2011 forskrift om fredning av Fredriksvern Verft. Omfanget av fredningsobjekter fremgår av kart. Fredningen vedtas med hjemmel i lov av 9. juni 1978 om kulturminner §22a jf §15 og forskrift av 9. februar 1979 om faglig ansvarsfordeling.

Forsvaret har i samarbeid med Riksantikvaren utarbeidet en landsverneplan for Forsvaret. Fredriksvern Verft er ett av 14 anlegg som er definert som Nasjonale festningsverk. Forslaget til fredningsforskrift for Fredriksvern Verft er utarbeidet på grunnlag av Verneplan for Fredriksvern, Forsvarsbygg 2006.

Riksantikvarens vurdering

Riksantikvaren konstaterer at samtlige instanser ser positivt på fredningsforslaget. I det følgende kommenteres høringssvarene enkeltvis.

Forsvarsbygg mener fredningsområdet bør omfatte havnen på Stavernsøya, Tislerøyene og Ramsøya. Riksantikvaren har utarbeidet fredningsforslaget på bakgrunn av Verneplan for Fredriksvern verft, 2006. Det tilhørende kart over Forsvarets eiendommer er lagt til grunn for områdeavgrensningen. Tislerøyene og Ramsøya er ikke vist som del av Forsvarets eiendom og det foreligger ikke dokumentasjon som gir sikkert grunnlag for å avgjøre dette på nåværende tidspunkt i fredningssaken. Tilsvarende gjelder fredning av område i sjøen ved havna på Stavernsøya. Her følger eiendomsavgren-

singen følgelig av tingsretten, dvs ut til marebakke eller dersom denne ikke finnes, to meter ut i sjøen ved middelvannstand. Når det gjelder kartgrunnlaget i verneplanen tar Riksantikvaren til etterretning at dette ikke er fullt oppdatert til dagens situasjon hva angår bebyggelse. Etter Riksantikvarens vurdering er dette uten eller av minimal betydning siden kartet skal vise hvilke arealer som inngår i fredningen. Byggverk som fredes framgår av liste med inventarnr i fredningsforskriften.

Forsvarsbygg merknader om uttrykkelig å unnta navngitte bygg fra fredningen er klargjørende og er blitt innarbeidet i den endelige forskriften. Bygg og midlertidige installasjoner som ikke er oppført i liste over fredete inv.nr er ikke særskilt fredet, men inngår som del av fredningsområdet. I sammenheng med dette finner Riksantikvaren det naturlig å presisere at også kommandanthagen inngår som selvstendig element i fredningsforslaget, noe som er blitt innarbeidet i den endelige forskriften.

Forsvarsbygg ber om at verneplan for Fredriksvern og andre fortløpende oppdaterte planverktøy kan erstatte krav om forvaltningsplan jf. forskriftens § 5. Riksantikvaren vil bemerke at Forsvarsbyggs planer for ulike formål generelt er av høy kvalitet. Dette medfører likevel ikke at disse automatisk vil dekke en forvaltningsplans formål. På den annen side vil Forsvarsbyggs planverktøy gi et godt utgangspunkt for en forvaltningsplan. Riksantikvaren opprettholder derfor bestemmelsen om forvaltningsplan i §5 i den endelige forskriften. Når det gjelder forhold knyttet til stiftelsen Orlogsbriggen Fredriksvern viser vi til avsnitt nedenfor med kommentar til uttalelse fra Larvik kommune.

Fylkesmannen i Vestfold peker på Fredriksvern som et viktig friluft- og turområde for allmennheten og på betydningen av å forvalte området biologiske mangfold. Etter Riksantikvarens vurdering vil ikke fredningsforslaget medføre negative følger for allmennhetens adgang og bruk av Fredriksvern til bl.a. friluftsmål. Fredningen vil legge til rette for forvaltning og vern av området som helhet og slik opprettholde allmennhetens tilgang og bruk av bla friområde og strender. Riksantikvaren merker seg Fylkesmannens oppfordring mht saksbehandling

og biologisk mangfold. Statsbygg ønsker avklaring av skjøtsel av uteområder i fht fredningsbestemmelsene og ber om smidig behandling i framtidig behandling søknader om dispensasjon fra fredningsbestemmelsene. Når det gjelder spørsmål om grense mellom hva som er søknadspliktig og ikke, vil dette kunne presiseres gjennom en framtidig forvaltningsplan jf forskriftens § 5.

Forvaltningsplan vil også gi nærmere avklaring på hva som er søknadspliktige tiltak på fredete bygg og anlegg, og slik bidra til en smidigere framtidig saksbehandling. Larvik kommune påpeker en mangel i kartvedlegget i fredningsforslaget. Ved en feil er Soldathjemmet og tilhørende parkområde i Skråvika ikke inntegnet. Området og soldathjemmet er imidlertid fylldig beskrevet i fredningsforslaget. Området ligger godt innenfor Forsvarets eiendomsgrense og kommer heller ikke i konflikt med, eller berører, igangsatt arealplanlegging i tilstøtende områder. Riksantikvaren finner derfor at forholdet i så måte er tilstrekkelig opplyst.

Larvik kommune foreslår en områdefredning rundt Soldathjemmet som er mer omfattende enn det opprinnelige parkanlegget tilknyttet Soldathjemmet. Det er sammenhengen mellom Soldathjemmet som velferdsbygg og parkarealet med stranden som rekreasjonsområde, som er formålet med denne delen av fredningen. Riksantikvaren ser behovet for å ivareta omgivelsene og virkning av kulturminnet Soldathjemmet med parkområdet. Dette er et forhold som kan ivaretas for eksempel med en fredning etter kulturminneloven § 19. Dette vil måtte avklares som egen sak jf fredningsforslaget s 5.

Larvik kommune ber om at det i fredningsforskriften tas særskilt hensyn til stiftelsen orlogsbriggen Fredriksvern. Riksantikvaren er kjent med at det foreligger planer. Forhold rundt disse er forelø-

pig lite avklart og trenger en konkretisering før de kan vurderes nærmere.

Forslaget til fredningsforskrift gir adgang til dispensasjon fra fredningsbestemmelsene jf forskriften § 3 h som gir anledning til evt tilbakeføring på visse vilkår, og § 4 som gir anledning til dispensasjon fra fredningsbestemmelsene i særlige tilfelle for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i kulturminnet. Adgang til dispensasjon fra fredningen gir etter Riksantikvarens vurdering nødvendig fleksibilitet i fht. tilpassete løsninger, bl.a. for en eventuell realisering av Orlogsbriggen. Dette er forhold som må avklares etter søknad om dispensasjon og finne sin løsning i den enkelte sak.

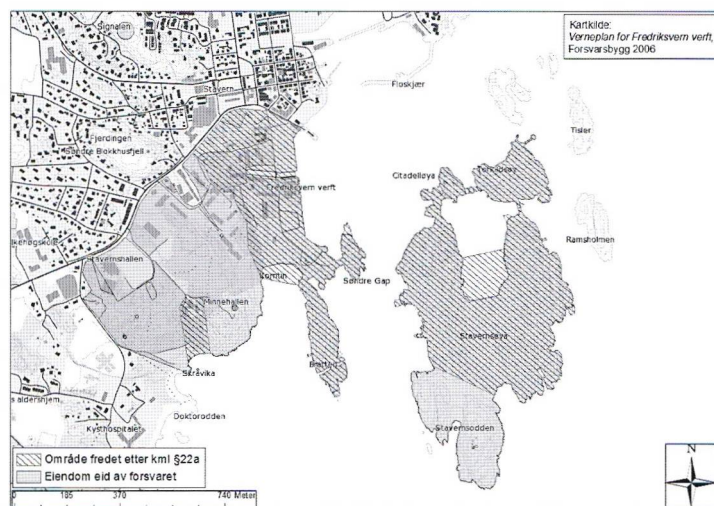
Konklusjon

Riksantikvarens konklusjon på høringsrunden er at det er bred oppslutning og enighet om fredningen. På bakgrunn av innkomne merknader er forhold presisert og kommentert. Etter Riksantikvarens vurdering inneholder fredningsforskrift og Verneplan for Fredriksvern verft nå, etter noen mindre justeringer i forskriftsteksten, de nødvendige beskrivelser og definisjoner av kulturminneverdiene. Forskriften gir også adgang til dispensasjon fra fredningsbestemmelsene på linje med andre fredningssaker jf. kulturminneloven § 15a første ledd.

Kunngjøring av forskriften, tinglysing og salg

Forskrift om fredning av Fredriksvern verft er fastsatt av Riksantikvaren 29. juni 2011 og følger vedlagt sammen med kart over byggverk og anlegg som omfattes av fredningen.

Forskriften vil bli kunngjort i Norsk Lovtidend avd. II. Fastsett av fredning ved forskrift utgjør lov og er ikke et enkeltvedtak etter forvaltningsloven og kan derfor ikke påklages.

Bilder fra fredningsprosessen

Foto: Jahn H. Schipsted

Publikum bivåner fredningen av Fredriksvern verft.

Nanset blåseensemble.

Riksantikvar løser fredningsknuten.

TV-opptak av «De beste av de beste» for TV2

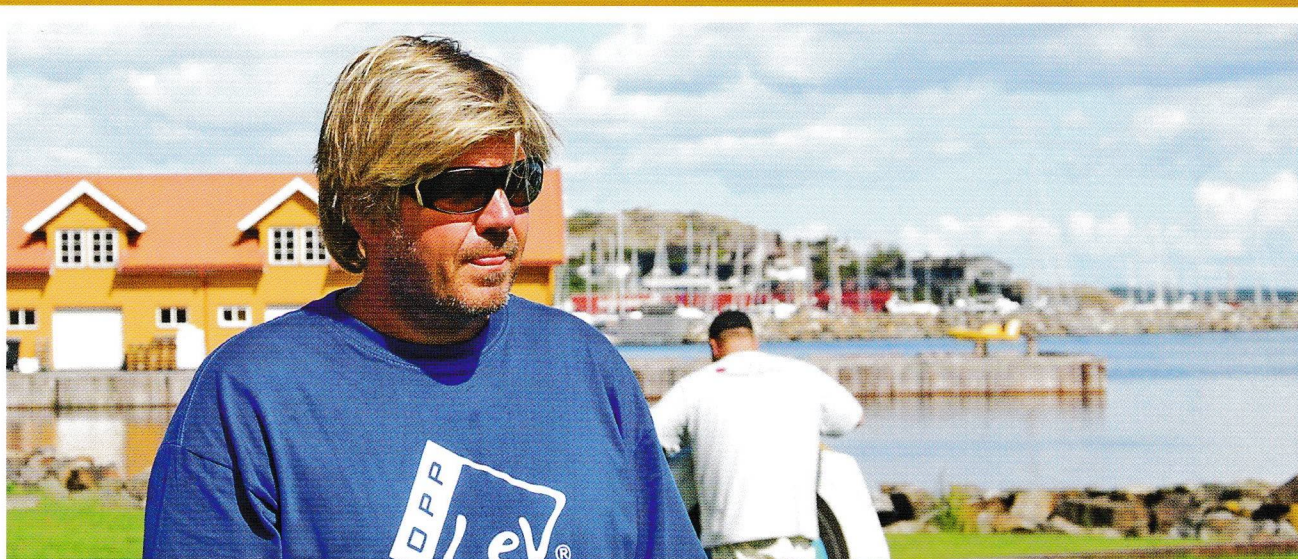
Foto: Jahn H. Schipsted

Camilla Herrem, Byåsen og landslaget i håndball.≈≈

Deltagere og crew.

Ottar Eide fra Opplev Larvik.

Værfts-Magazinet besøker Kjøkkenet ved JKØ

Tekst og foto: Kjell R. Bugge

Opp igjennom årene har helt sikkert flere av Værfts-Magazinets lesere gode minner knyttet til mannskapsmessa på Fredriksvern verft. Etter at Luftforsvaret forlot «Leiren» i 2002, fikk mannskapsmessa en ny rolle, nå som kjøkkenet til Justissektorens kurs- og øvingscenter (JKØ).

Tradisjoner er viktige å ta vare på. Det vet vi i Fredriksvern værfts venner. Det samme er personellet. Selv om ikke alle på mannskapsmessa fulgte med over fra Forsvaret til JKØ, så finner vi igjen 2 travere fra tiden før 2002. Else B. Wisth har vært der i 34 år og Vibeche Lima i 24. Disse er blant ca 14 ansatte, hvorav 6 menn, som kjøkken sjef Kjersti Høydal Johansen har med seg for å drive kjøkkenet på JKØ. De er delt inn i 3 skift a 4 personer pluss selve kjøkkensjefen og assisterende kjøkkensjef. Disse tilbereder og serverer mat

for sultne sjeler både til frokost, lunsj og middag. Kjøkkensjefen selv kom til JKØ i 2004 og da fra Larvik sykehus. For henne er utfordringene ved JKØ kjøkkenet rent fagmessig større her enn ved sykehuset. Sykehuskjøkkenet ble mer og mer en oppvarmingsplass for maten som blir produsert ved sentralsykehuset i Tønsberg. Ved JKØ lager de all maten fra grunnen av – de yrkesmessige utfordringene er derved større og jobben som kokk blir mer tilfredsstillende.

Ved oppstarten av kjøkkenet i JKØs regi i 2002 var det ca 12000 munnar å mette pr. år.

JKØ hadde sist år 44.000 gjester som alle krevde mat. I tillegg kommer dagskurs, selskaper og elevene ved Politihøgskolen (PHS). Kjøkkensjefen sier at dette tallet vil øke i årene som kommer. Fra 2012 vil antall elever ved PHS i Stavern øke til det dobbelte, og da må man sannsynligvis ta «befals»messa i daglig bruk, i alle fall i fm lunsjserveringen, for å kunne bespise alle de som ønsker det. Også i dag brukes «befals»messa, men da kun til selskapelige arrangementer og for oppgraderte middager. Da er det kjøkkenet ved JKØ som står for matlagingen, mens det leies inn servitører fra «bygda». Det samme skjer ved «korporals»messa i hovedkjøkkenet. Her kan inntil 38 personer innta sine måltider i trivelige omgivelser. I tillegg har kjøkkensjefen under sine vinger også Baren ved JKØ, en fasilitet som befinner seg i svært så pene lokaler i «befals»messa. De øvrige bespisningsstedene ved Fredriksvern verft, Kommandantboligen og Smia, disponeres av Verftets Vertsfunksjon som er en del av Festningsforvalterens portefølje.

Men det er ikke alle arrangementer som kan finne sted i disse spisefasilitetene. Selv om kjøkkenet på JKØ har krav til inntjening, så forteller Kjersti at de er meget nøye på å ikke komme i konkurranse med bevertningsstedene i Stavern og Larvik.

Else B. Wisth forbereder lunsjsalat.

Vibeche Lima ved grytene på JKØ.

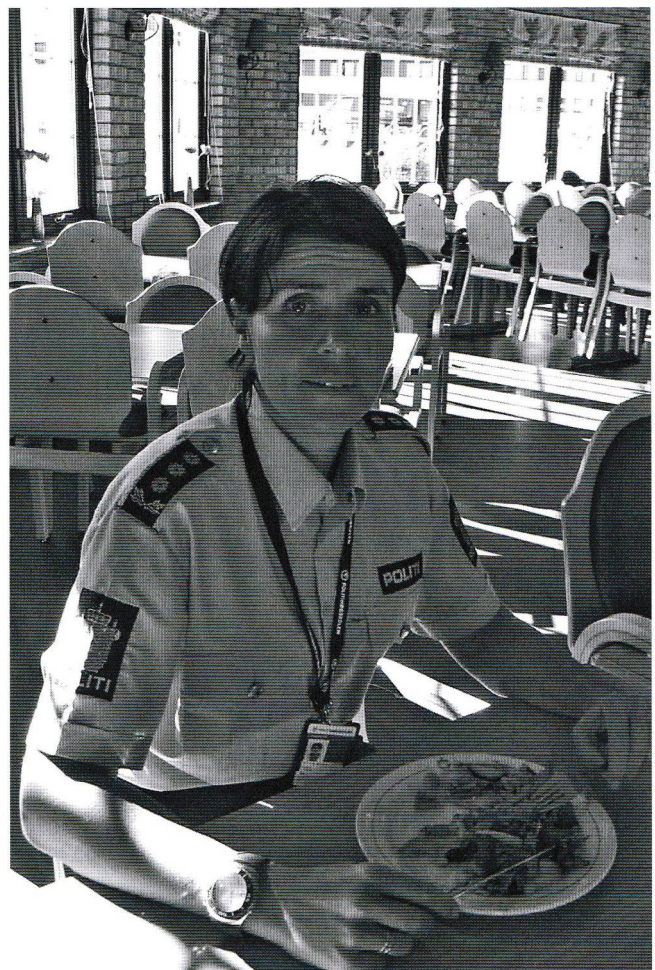
De som ønsker å arrangere selskaper e.l. inne på Verftet må ha tilknytning til justissektoren som Politiet, Lensmannsetaten, Domstolsadministrasjonen eller Tollvesenet. Bryllupsarrangementer, konfirmasjoner o.l. er derfor ikke blant de arrangementene som man vanligvis finner sted inne på Verftet.

Maten som tilberedes den dagen Værfts-Magazinet besøker messa, ser meget delikat ut, og det er naturlig å stille spørsmålet om dette er kortreist mat og om JKØ som sådan gjør sine innkjøp fra lokale leverandører i Brunlanes. Til dette svarer kjøkkensjefen at så ikke er tilfelle. Politihøgskolen har gjort sentrale innkjøpsavtaler for kjøkkenet ved JKØ, ved PHS i Oslo og på Kongssvinger for derved å få stordriftsfordeler og gjennom dette en felles innkjøpsrabatt. Bland annet leveres alt brød til disse kjøkken fra bedriften Bakers. Det eneste som kjøpes inn lokalt til kjøkkenet ved JKØ, er blomster fra Staverns blomstermakeri.

Jeg la også merke til at det var lærlinger på kjøkkenet, og kjøkkensjefen forteller at de har minimum en lærling hvert år. Dette er en krevende prosess

for de ansatte ved kjøkkenet. Det første året går det med mye tid til opplæring, for eleven det siste året kan gjøre mer nytte for seg. De har hatt 4 lærlinger som alle har 2 år i bedriften, og det er Lise Oxholm som har ansvaret for dette prosjektet. Med økt aktivitet på bespisningssiden fra 2012, så vil man ved JKØ måtte revurdere lærlingeordningen. I tillegg så har kjøkkenet et samarbeide med Thor Heyerdahls videregående skole, hvor elever ved kjøkkenlinjen får være tilstede på kjøkkenet 1-2 uker hvert år. Noen elever har også vært utplassert 1 dag i uken fordelt over hele året.

Til slutt er det naturlig å spørre en av veteranene om det er stor forskjell fra den tiden Forsvaret drev kjøkkenet og til nå som JKØ har ansvaret. Else sier at det er stor forskjell og da i positiv retning. Hun trives svært godt på jobben og «skal stå løpet ut». Og hva så med kundene? En vi spurte sa at kjøkkenet ved JKØ var det «farligste» ved å være i Politiet. «Her er maten SÅÅ god at man kan ikke la være å spise for mye. Man må trimme etter hvert måltid». *God appetitt !!!*

Sjefen for PHS, Stavern skryter av maten på kjøkkenet til JKØ.

«Spøkelsesverftet»

– En gammel historie fra Stavern

Som bare i en kortere tid har oppholdt seg i Stavern, vil bringe med seg minnet om en lys, soloverskyllt idyll innrammet av morsomme, nakne fjellknauser med vaksomme blokkhus liggende på toppen. Alltid var der en mild, behagelig luftning, alltid skinte solen, alltid var vannet varmt og innbød til bad. Og de vil huske alle sine formiddagsturer inn mellom verftets grønnkledte voller, som syns som et levende minne om rokokkotidens stilfulle fornemhet.

Og de vil undrende og forbauset høre ordet «Spøkelsesverftet». Det synes så vanskelig og utrolig å forbinde uhygge og gjengangeri med den lille fredfulle solplett bak holmene ut mot Skagerak.

Men om høsten og vinteren skifter egnen karakter. «Rakkestuten» uler dumpt og illevarslende ut fra Rakkebåene, hvor sjøene veller seg skummende mot den glattslikkede bergvegg, og på den andre siden av fjordgapet sprøyter himmelhøyt hvitt til værs mot Hummerbergets grå konturer.

Ofte kan en slik natt fornemme den sus og mørke og middelalder som nødiggjør at en legger veien over verftet etter det er blitt mørkt. For da råder de onde makter. Og natten og mørket tilhører dem som ikke fikk fred for sine gjerningers skyld, og dem som er vidner til og ofre for den skjulte dåd.

Det var en gang for lenge siden, den gang Stavern ennå var den fryktede flåtestasjon, en ung sjøløyntant. Skjønt han var meget ung og først nylig var blitt løytnant, hadde han som fregattens nestkommanderende allerede flere ganger tatt del i rencontrer mot fiendens fartøyer og herunder ilagt seg så stor fortjeneste på grunn av sin courage og bra opptreden at det ble spådd ham en glitrende fremtid. Stadens jomfruer

pleiet i smug å skotte ut bak gardinene når han gikk forbi, men det var forgieves, for han hadde øye for bare en. Og hennes blå kjole var det siste han så på knausene bak byen, når fregatten dro ut på tokt, og den var det første hans øye søkte når de nærmet seg land.

De var forlovet og bryllupet skulle stå til høsten. Da var det hendte at løytnanten under sin heftighet forløp seg og ble arrestert og ført til verftets fengsel.

Livet gikk sin vanlige gang. Den eneste som sørget var løytnantens forlovede, men det hele var bare en bagatell. Og så holdt også hun opp å sørge.

Så dro fregatten ut på tokt som den pleide. Men løytnanten ble glemt i sitt fengsel.

Var det en rival som med forsett voldte at han ble glemt i sitt fengsel, eller var det hele en av livets uhyggelige tilfældigheter?

Men da fregatten en natt etter mange lange uker vendte hjem, og man hastet av sted for å befri fengslets gamle fange, lå hans hvite knokler og skinte i månelysset, og store lysegrå rotter raslet henover de rustne lenker.

Løytnantens kjæreste stod ikke brud da høsten kom. Hun døde, men hennes gjenferd gikk igjen de steder hvortil den fryktelige begivenhet bant hennes sinn med redsel. Fengslet er styrtet sammen i tidens løp. Men hun går igjen og sukker og stønner og vrir sine hender i de månelysnetter. Da hender det hun slår sine lange, viftende foldermer i været, vinden uler og månen dukker ned bak en drivende sky.

(Østlands-posten 4. juni 1938)

Bildenøtten

Vi har ikke fått inn noen forslag til hvem personene på bildene i forrige Værfts-Magazin kan være. Det er imidlertid ikke for sent å gi oss tilbakemelding om du skulle gjenkjenne disse. Her er en ny oppgave. Dette bildet er fra et cocktailparty i befalsmessa på 1950-tallet.

Til venstre på bildet er Havig og til høyre Ødegård, men hvem står i midten?

Ring 932 66 620
eller send mail til post@fvv.stavern.no

Organisasjonsforum

Tjenestemannsorganisasjonene har alltid vært en viktig del av virksomheten ved Luftforsvarets skolesenter. Gjennom drøftinger og forhandlinger har de deltatt i viktige beslutningsprosesser og på denne måte sørget for å fa fram de ansattes synspunkter.

For å kunne koordinere synspunkter og krav og diskutere viktige saker seg i mellom, opprettet organisasjonene et eget forum som fikk navnet «Organisasjonsforum».

Etableringen fant sted onsdag 18. januar 1989 gjennom et møte i befalsmessa.

Følgende var representert på møtet:

Luftforsvarets Offisersforening:

Kjell Aanstad og Bjørn Kåre Strøm

Norges Offisersforbund: Tom Kaspersen

Krigsskoleoffiserers forbund: Arnfinn Vik

Forsvarets Sivile Tjenestemenns Landsforbund:
Berit Søreide og Gerd T. Snildal

Norsk Tjenestemannslag:
Egil Karlsen og Elin Teigum

Organisasjonsforum var kun et samarbeidsorgan og hadde ingen offisiell myndighet.

Foran viktige beslutningssaker var det som oftest møte i forumet. Klarte de ikke å forene sine synspunkter var det alltid den enkeltes organisasjons syn som ble lagt fram i møtene med ledelsen. Informasjon til medlemmene i de tilsluttede organisasjoner ble med jevne mellomrom gitt ut som: ORG - FORUM INFO.

Organisasjonsforum var aktivt i alle årene fra 1989 fram til nedleggelsen av Forsvarets virksomhet i 2002.

Siste møte i Organisasjonsforum ble avholdt 16. mai 2002

1993. Tillitsvalgte protesterer mot flytting av skyteskolen til Rygge. Fra venstre: Morten Skogheim, Alf Haugan, Arne Edvardsen, Ole Finn Heum. Bak: Gerd Snildal og Kari Anvik.

Pissoar for befal og soldater

Ikke alle bygninger ved Fredriksvern verft har blitt fotografert og omtalt like mye. I alle fall ikke den lille bygningen som ligger sør for Galeiskurene. I henhold til Verneplan for Fredriksvern verft ble bygningen oppført i 1940. Dette er ikke riktig. Den ble oppført i Luftvernregimentperioden – nærmere bestemt i 1935. Bygningen var opprinnelig pissoar for befal og soldater. Den hadde lysåpninger på sidene over bordkledningen og en åpen inngang i front. Om vinteren ble åpningene stengt med lemmer og dør. På den tiden hadde man neppe så strenge krav til forurensning som i dag. Fra pissoaret førte det et avløp for urin ned i en betongstøpt kum (synkebrønn) med sandbunn som lå et stykke ut fra gavlveggen mot sjøen. Renovasjon og spredning av urinen var beregnet utført av sjøvannet ved skiftende flo og fjære. Det hører med til historien at det

ble bevilget kr 7500.- til å bygge dette huset, men at det kun ble brukt kr 5657.03. Bygningen har i nyere tid blitt brukt som lager og har også vært benyttet av båtklubben.

For noen år siden fikk bygningen moderne toaletter på sørsiden. I så måte kan man vel si at ringen er sluttet.

Bygningen inngår ikke i fredningsvedtaket for Fredriksvern verft.

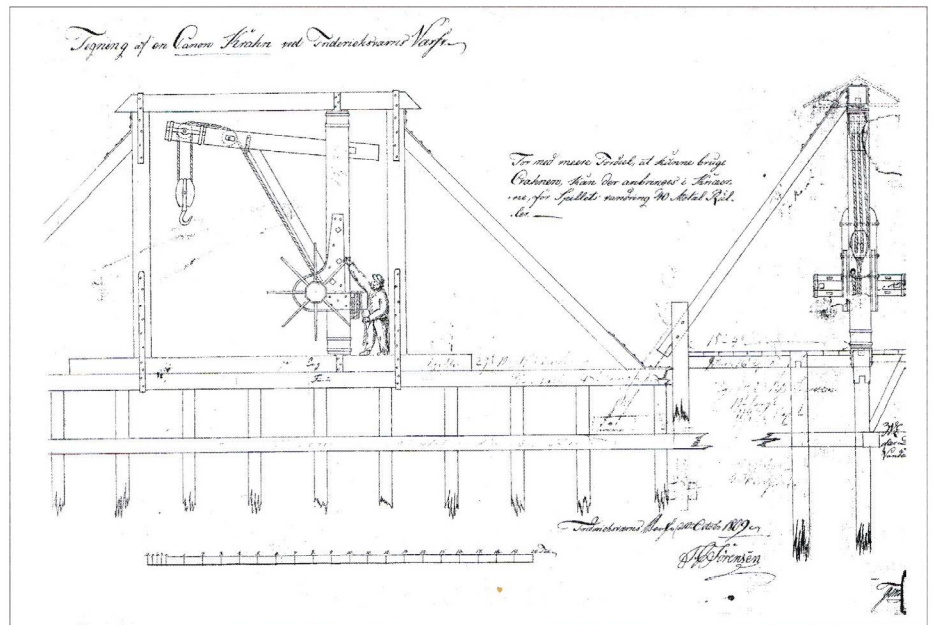

Det gamle pissoar slik det ser ut i dag.

En gammel kran

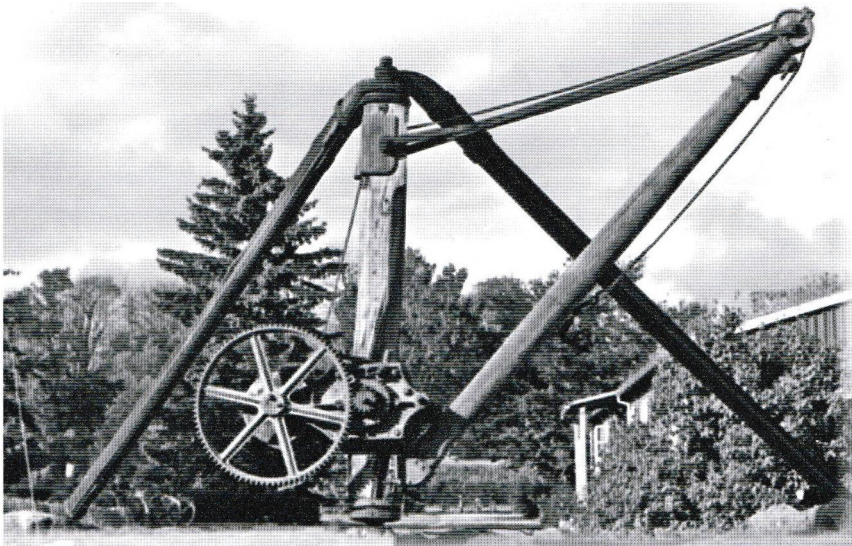
Ved kanalen står det en gammel kran. Ingen vet nøyaktig hvor gammel den er, men den kan sees på bilder fra tidlig 1900 tall. Det finnes en tegning av en annen kran – en «Canon Krahn».

Tegningen er datert 10. oktober 1809. På et foto i vårt arkiv fra 1900 står det en kran ved kanalen som ligner på tegningen. Det bekrefter våre antagelser om at den gamle kranen ble skiftet ut tidlig på 1900-tallet. I 1977 ble kranen demontert og stuet bort på grunn av forfall. I sine bestrebelser i å tilbakeføre mest av gamle innretninger på verftet tok man i 1994 igjen fram kranen. Marinemuseet påtok seg ansvaret for å få den restaurert, men selve jobben ble gjort av Borgarsys-

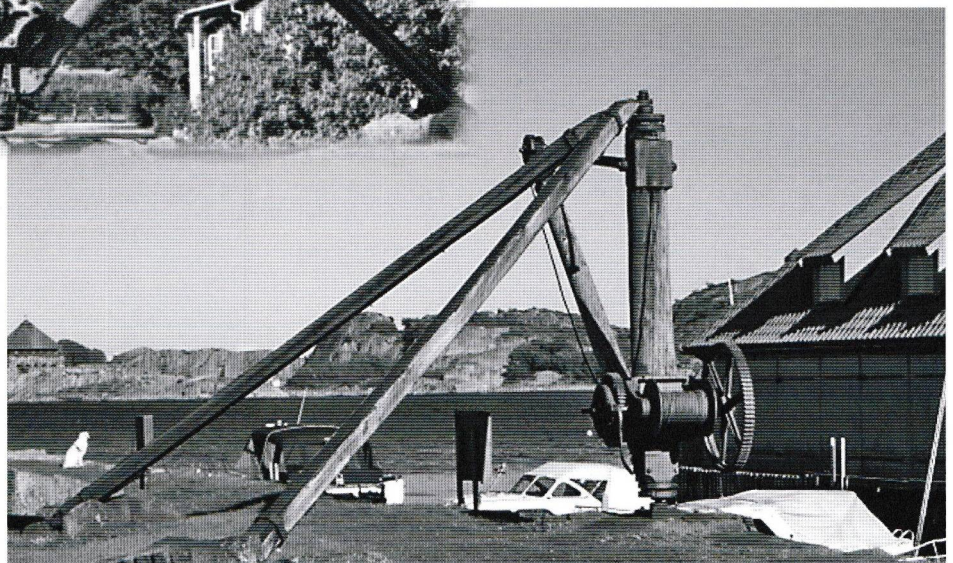

Kran fra 1809.

sel museum i Sarpsborg. Selve monteringen gjorde verftets egne folk. 17. mai 1994 kunne publikum igjen se kranen på sin plass ved kanalen.

Kranen slik den så ut høsten 1977 rett før den ble demontert.

Kranen i august 2011.

Karrikaturtegninger av befal

Sersjant Oddvar Fosse

Major Anker Kristensen

Kaptein G. Ruud

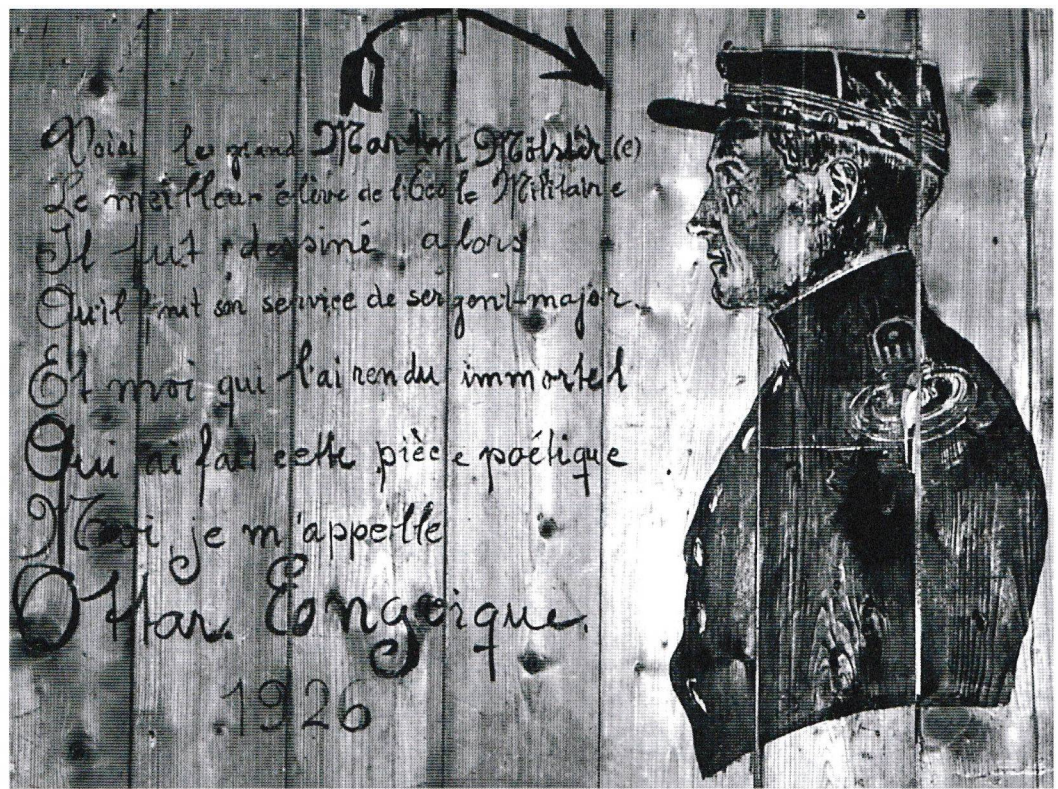
Oberstløytnant R. Erichsen

Kommandersersjantrummet i Kadettbrakka

Tekst: Jahn H. Schipsted – Foto: Krigsskolen/Jahn H. Schipsted

Værfts-Magazinet har nå kommet til person nr. 7 i serien om tegningene i Kommandersersjantrummet.

Martin Bjørnesen Mølster, født på Voss 11.oktober 1900 og døde 13. mars 1968. Han er begravet på Vangskyrkja kirkegård på Voss.

Han var underoffiser på Ulven ved Bergen. I 1924 tok han eksamen artium. Han tok eksamen på Krigsskolens øverste avd. i 1926. Han ble premierløytnant samme år i 4. Divisjons infanteri. I 1930 ble han premierløytnant i organisasjonsmessig stilling. På 1930-tallet gikk han på Norges Lærerhøyskole i Trondheim og han ble lærer ved Sundt folkehøyskole og ved Lofthus i Hardanger. I 1943 – 45 var han i tysk fangenskap. 16. august 1943 ble han overført til Grune (fangenr. 1237), deretter ble han overført Schildberg. Han ble 1945 overført til Luckenwalde fram til freden.

Fra 1945 til 1965 var han lærer ved Folkehøyskolen på Voss. Han tok også eksamen ved Danmarks gymnastikkskole.

I olympiaden i Paris 1924 deltok han i 5-kamp. Han var også Norgesmester i kule 1923, 26, 27, 28, 29 og 31. Han tok også Norgesmesterskapet i 5-kamp to ganger og en gang i 10-kamp (1924).

Kilder:
Bjørn Mølster
De militære embetsmenn 1929

Kriminalforfatter og politietterforsker Jørn Lier Horst

Tekst: Jahn H. Schipsted og Nina Maage • Foto: Jahn H. Schipsted

Jørn Lier Horst.

I Kadettbrakka befinner det seg forskjellige leietakere. En av disse er Jørn Lier Horst. Her har han skrivestue for sine kriminalromaner. Jørn Lier Horst er bosatt på Solli utenfor Stavern.

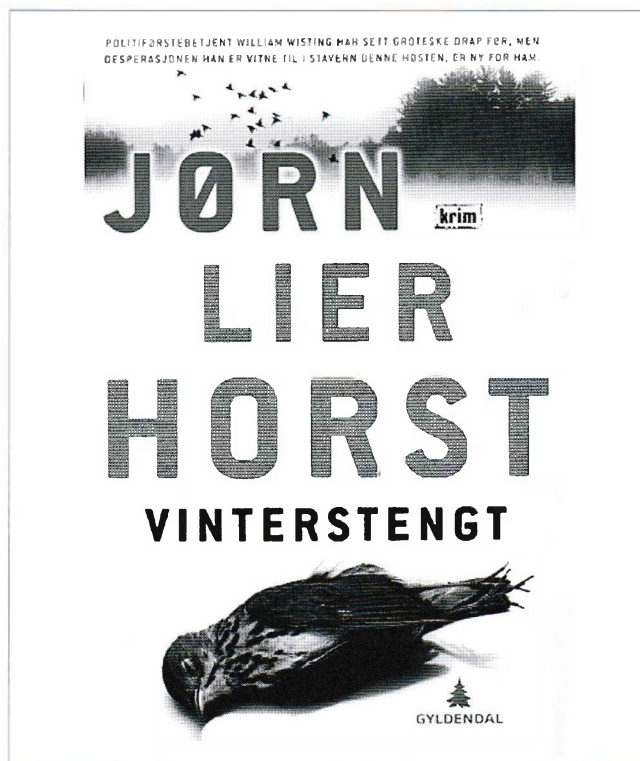
Han er ansatt som etterforskningsleder ved Larvik Politikammer.

Han har skrevet 7 kriminalromaner om kriminalsaker med tilknytning til Larvik og Stavern. Når han skriver, bruker han samme teknikk som på jobben: strukturert, metodisk og målrettet. Hans nyeste bok er «Vinterstengt» som kom ut i august. Han sier om sine bøker at det er et resultat av kriminalitetsutviklingen i Norge. Et spørsmål man kan stille seg er, hvorfor velger noen å begå kriminelle handlinger. Dette spørsmålet er aktualisert etter terrorangrepene i Oslo og på Utøya. Gjerningsmannens forbrytelse er helt og holdent ond. Denne type forbrytelse kan ikke ha opphav andre steder enn en formørket hjerne.

Anmeldelse av boken Vinterstengt

Høsttåka ligger tett over kystlandskapet i Stavern, og hyttene står med blinde vinduer mot sjøen. Ove Bakkerud skal ha en siste rolig helg på hytta før vinterstenging. Men han kommer til en hytte i fullt kaos, herjet av innbruddstyver. På nabohytta ligger en mann mishandlet til døde. Politiførstebetjent William Wisting har sett groteske drap før, men desperasjonen han er vitne til denne høsten er ny for ham. Det virker som noen har alt å vinne, og veldig lite å tape. Derfor er det mot Williams vilje at hans datter Line slår seg ned i en hytte ute i havgapet. Uroen blir ikke mindre etter hvert som de finner flere ille tilredte lik i den forlatte skjærgården. Og fra himmelen faller det døde fugler.

Jørn har klart det igjen, dette er en godt skrevet krim med fin flyt i språket. Man blir trukket med fra første side og han klarer å opprettholde spenning helt til siste side. Derfor vil jeg si at Vinterstengt er en pageturner. Bunnfall som var nominert til Rivertonprisen i fjor, ble slått på målstreken. Vinterstengt er en sterkere krim på alle måter. Skal man lese en krim i høst må det bli Vinterstengt.

Velg lokalbanken – når tillit er viktig!

Vi har kompetente medarbeidere på bank, finansiering, forsikring, plassering og eiendomsmegling både for privat- og næringslivskunder.

En passe stor bank med:

Lokale beslutninger – høy kompetanse – god lokalkunnskap – raske tilbakemeldinger.

Skal du kjøpe eller selge bolig?

Kom innom til en uforbindtlig prat med våre eiendomsめglere og med våre autoriserte finansielle rådgivere om finansiering/mellomfinansiering.

Velkommen til SpareBank 1 i Stavern og Larvik!

Tlf. 02480 www.s1bv.no

Når tillit er viktig!

Høstutstillingen i Stavern

Åpningstider:

De tre første helgene i oktober,
lørdager og søndager kl. 12-18:
1.-2., 8.-9. og 15.-16. oktober 2011

Åpne utstillinger og museer.

Mer informasjon finner du på

www.fredriksvernverft.no

Velkommen til Fredriksvern Verft!

Romantiske selskaps- og
utstillingslokaler i historiske
omgivelser til utleie.

Skal du arrangere bryllup, event,
konfirmasjon, mottagelse eller
annen type selskap?

Kontakt vertskapet på tlf. 45 24 43 07
eller info@visitstavern.no

